

Undervisere skaber succesikre læringssituationer med skoleskak

SKREVET AF HANS PEDER LUND, UDDANNET LÆRER OG PD I SPECIALPÆDAGOGIK. LÆRER PÅ TORNHØJSKOLEN I AALBORG OG ANSAT HOS DANSK SKOLESKAK SOM SPECIALLÆRINGSKONSULENT.

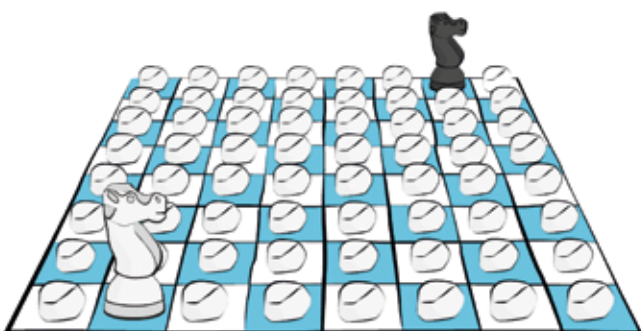
De fleste børn og unge har relativt nemt ved at indgå i de rammer, som skolen udgør for deres læring og udvikling helt fra 0. klasse og op gennem ungdomsuddannelsen. Der er dog stadig en del børn, som oplever ikke at være glade for skolen, fordi skolen udgør et sted, hvor det er svært at lykkes. Det kan være svært for barnet at lykkes med de faglige udfordringer. Det kan også være svært at lykkes i de sociale fællesskaber, som findes i skolen.

Det er min påstand, at når man arbejder med børn og unges udvikling, både fagligt, personligt og socialt, er noget af det vigtigste at forblive nysgerrig på, hvordan man som underviser

kan udnytte rammerne, hvori undervisningen foregår og hermed skabe størst mulighed for succes for barnet.

Det er igennem mit arbejde med børn, der ikke altid oplever skolen som et nemt sted at få succes, at jeg tilbage i 2012 blev nysgerrig på skakspillet som et redskab til at arbejde med nogle af de ting, som kan være svære i skolen. Skoleskak var i starten for mig en ny måde at skabe en anderledes læringssituation

SULTNE HESTE

Skoleskak kan bidrage socialt for den enkelte og for fællesskabet. Fordi reglerne og rammerne er velkendte, skal eleverne ikke bruge energi på at regne ud, hvad der forventes af dem. Vi har nogle traditioner omkring skoleskakken, der gør at eleverne præcis ved, hvad de skal, og de kan selv gå i gang med det samme. Det giver både ro og mindsker spildtid. Rosa Nielsen, lærer

for børnene. Jeg fandt hurtigt ud af, at skakspillet kunne noget helt særligt for børnene, og endda for mange flere, end jeg havde regnet med. Sidenhen er skoleskak blevet en fast del af skolelivet for alle eleverne på Tornhøjsskolen.

Skoleskak for alle

Projekt "Skoleskak for Alle", eller "SFA", som indsatsen hedder i daglig tale, omfatter 53 skoler i Danmark, hvor undervisere bruger skoleskak som en metode til at supplere og understøtte børns læring og udvikling. SFA har som mål at give børn i den danske folkeskole udviklings- og deltagelsesmuligheder – og indsatsen har særligt fokus på de elever, som oplever, at skolen nogle gange er svær at lykkes med.

Hvordan kan skoleskak være med til at understøtte børns læring, sociale færdigheder, personlige udvikling? Det skal slås fast med det samme at SFA skoleskak og skak i almindelighed er to forskellige ting. De fleste kender skak som spillet med de 64 felter på det ternede bræt, hvor det handler om at sætte modstanderens konge skakmat. Nogle elever er vildt dygtige til det, men metodikken i skoleskak og i SFA er en anden.

Metoden er at bryde skakspillet op i mindre komplekse småspil eller minigames, som de kaldes i Dansk Skoleskak. Med minigames bliver regler og bræt nemmere at overskue, og derved også nemmere at tale om og sige noget generelt om. Et basisminigame er "bondeskak". Der spilles udelukkende med bønder – endda helt ned til én hvid mod én sort bonde.

Skoleskak giver successikre læringsituationer

Skoleskak kan skabe gode deltagelsesmuligheder i mere eller mindre successikre læringsituationer. Skoleskak hviler på struktur som er let genkendelig og tilgængelig. De fleste børn ved hvad skak er, og har en ide om, at skak er et spil, der kræver koncentration, fokus og ro. Spillets rammer er derved næsten givet på forhånd og deltagelsen i en læringsaktivitet med skoleskak som omdrejningspunkt er nemt for rigtig mange børn, herunder også børn som har ADHD-vanskeligheder.

Eleverne bliver rigtig gode til at tænke i logiske sammenhænge og tænke et skridt fremad. De bliver trænet i at modellere og teste hypoteser af – 'hvis jeg gør det, hvad sker der så, og hvis jeg ændrer det, hvad så'. De bliver fanget af det og tør kaste sig ud i eksperimenterne. De velkendte, faste rammer giver eleverne en tryghed, og det, at spillet fysisk står foran dem, og de kan røre ved det, gør det mere konkret, så de kan forholde sig til det, de undersøger.

Eksempel 1

Et eksempel fra 'SFA - Skoleskak For Alle er minigamet 'Sultne Heste'. Alle brikker på nær to springere tages af brættet. Der

Når eleverne spiller skoleskak, har de ikke de her "særlige behov". De indgår på helt lige fod med resten af eleverne og er integreret på en mere ligeværdig måde.

Rosa Nielsen, lærer

Rosa Nielsen arbejder som lærer på Mølholm Skole i Vejle. Hun har matematik i 5. årgang og har også skoleskak som valghold. Desuden er hun en del af skolens PLC (pædagogisk læringscenter), hvor hendes rolle er specialundervisning i matematik, samt vejledning og rådgivning til kollegaer om IT og skoleskak.

placeres "hestemad" på alle tomme felter i form af centicubes, papirstykker eller pebernødder. Da der er fokus på social kompetence, skal man i dette minigame spille 2 mod 2, og opgaven består i at arbejde sammen om at samle mere mad end modstanderne. Underviseren hjælper på vej ved at sætte rammen for samarbejdet, fx: "I skal skiftes til at flytte en springer", eller lader eleverne selv styre, hvordan deres samarbejde skal forløbe.

Eksempel 2

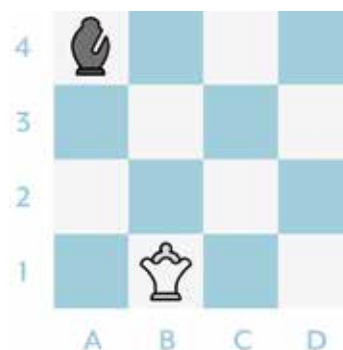
Et andet eksempel er samarbejdsøvelsen "Slå løberen". Opgaven består i at finde frem til, om det er muligt for en dronning at fange en løber på et bræt med 4 x 4 felter – samt at kunne formulere en strategi for det.

Det er en vigtig pointe, at der efterfølgende skal samtales om de fordele og vanskeligheder, som opstod ved at skulle samarbejde om undersøgelsen.

Minigames er tidsmæssigt korte og kompleksiteten er overskuelig. Vi kan dermed igennem leg og spil forholde os til, hvordan godt og mindre godt samarbejde opstår – og det kan vi trække på i andre sammenhænge, fx i dansktimen.

Det er centralt, at undervisningen varetages af pædagogisk uddannet personale, som forstår at bruge spillet som et redskab og udnytte de muligheder, spillet rummer, for at arbejde med et eller flere kompetenceområder. Skoleskak kan udvikle både de personlige kompetencer, de sociale kompetencer, de faglige kompetencer og de kognitive kompetencer.

Kort sagt: Vi spiller ikke skoleskak for at skabe dygtige skakspillere (det er blot en bonus). Vi bruger spillet til at lære børnene noget om sig selv og andre. ♦

Om forfatteren

Hans Peder Lund har sit daglige virke på Tornhøjsskolen som klasselærer i en af skolens strukturklasser, samt i rollen som inklusionsvejleder på skolen. Hos Dansk Skoleskak tager han rundt på skoler og sparrer med lærere og pædagoger, som arbejder med skoleskak i deres undervisning.